

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 1695/26.11.2018 година, град Хасково

Хасковският районен съд, Девети граждански състав
На двадесет и шести ноември две хиляди и осемнадесета година
В закрито заседание в следния състав:

Председател: Петър Вунов

Като разгледа докладваното от съдията Петър Вунов гражданско дело № 2225 по описа за 2016 година на Районен съд - Хасково, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на член 628 и следващите от Гражданския процесуален кодекс /ГПК/, във връзка с член 267, параграф 1, буква "б" и параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз /ДФЕС/.

Делото е образувано по искова молба от М.В.М., чрез пълномощника ѝ адвокат А.С., с правно основание член 4, параграф 3 от Договора за Европейския съюз срещу Върховния касационен съд на Република България.

С исковата молба е направено и особено искане за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз във връзка с тълкуването на приложими към предмета на спора разпоредби от правото на Европейския съюз.

Настоящият съдебен състав, като взе предвид становищата на страните и като съобрази предмета на спора, релевантното законодателство на Европейския съюз и съществуващата практика на Съда на Европейския съюз, счита за необходимо да отправи следното:

Преюдициално запитване

I. Запитваща юрисдикция:

Районен съд - Хасково, Девети граждански състав,
адрес: Република България, град Хасково, булевард "България" № 144,
телефон: +359 38/601902, факс: +359 38/601905,
e-mail: rshaskovo@mbox.contact.bg

II. Страни по главното производство и техните представители:

2.1. Ищец: М.В.М., ЕГН 5203274552, българска гражданка, с постоянен адрес: Република България, град П., улица „****" № **, с настоящ адрес: град Х., улица „****" № **, със съдебен адрес: град П., улица „****" № **, офис *, партер, с процесуален представител: адвокат А.В.С. и адвокат С.З.Л., двамата от Адвокатска колегия – Пловдив, със служебен адрес: град П., улица „****" № **, офис *, партер, телефон: *****, електронна поща: *****@gmail.com.

2.2. Ответник: Върховен касационен съд на Република България, представляван от Председателя Лозан Панов, с административен адрес: Република

България, град София, булевард "Витоша" № 2, с процесуален представител: М.Г.Х.-Н. – юрист, със служебен адрес: град София, булевард "В." № *, телефон: ***** и Зд. Хр.Ст. – експерт – юрисконсулт, със служебен адрес: град София, булевард "В." № **, служебен телефон: *****, e-mail: *****@vks.bg.

2.3. Прокуратура на Република България, представлявана от Главния прокурор Сотир Цацаров, с административен адрес: Република България, град София, булевард "Витоша" № 2.

III. Предмет на главното производство и относими факти:

3.1. Исковата молба от М.В.М. срещу Върховния касационен съд на Република България е за заплащане на сумите от 5 443,39 лева, представляваща обезщетение за претърпените от ищцата имуществени вреди, изразяващи се в стойността на дължимо обезщетение за неизползван платен годишен отпуск от 285 дни, по 57 дни годишно за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г., в размер на 4 080,24 лева, обезщетение за забава върху нея за периода от 14.11.2008 г. до 01.07.2009 г. в размер на 361,50 лева, както и за периода от 02.07.2009 г. до 25.10.2011 г. в размер на 1 001,65 лева, вследствие на нарушение на правото на Европейския съюз от страна на ответника с постановяването на Определение № 249 от 25.10.2011 г. по гр. д. № 764/2011 г. на ВКС, III г. о., и 2 000 лева, представляваща обезщетение за претърпените от нея неимуществени вреди от същото деяние, изразяващи се в стрес, загуба на самочувствие, чувство за онеправданост, разочарование и загуба на доверие в институциите, силно притеснение и чувство за несигурност от липсата на защита на правата ѝ, ведно със законната лихва върху тях от датата на увреждането - 25.10.2011 г. до окончателното им заплащане.

3.2. М.В.М. е работила по трудово правоотношение на длъжност учител по музика в Основно училище „Д****“ град Пл. от 01.09.1985 г.

3.3. Със Заповед № 153/29.04.2004 г. на директора на училището трудовото ѝ правоотношение е било прекратено, като тя е обжалвала тази заповед и с влязло в сила решение по гр. д. № 4016/2004 г. на Районен съд - Пловдив уволнението ѝ е било признато за незаконно и ищцата е била възстановена на работа. В изпълнение на посоченото съдебно решение е била издадена Заповед № 47/10.11.2008 г.

3.4. Със Заповед № 52/13.11.2008 г. на директора на Основно училище „Д****“ град Пл. отново е било прекратено трудовото ѝ правоотношение, като М.М. не е обжалвала уволнението.

3.5. На 01.07.2009 г. ищцата е подала пред Районен съд - Пловдив искова молба против училището, като две от исканията ѝ са били за заплащане на сумата от 7 125 лева, представляваща обезщетение за неизползван платен годишен отпуск от 285 дни, по 57 дни годишно за периода от 30.04.2004 г. до 30.11.2008 г., както и на сумата 1 100 лева, представляваща обезщетение за забавено плащане върху първата сума за периода от 30.11.2008 г. до 01.07.2009 г.

3.6. С Решение от 15.04.2010 г. по гр. д. № 7760/2009 г. на Районен съд - Пловдив тези искове са били отхвърлени.

3.7. Ищцата го е обжалвала пред Окръжен съд – Пловдив, като с Решение № 193 от 10.02.2011 г. по в. гр. д. № 3178/2010 г. на Окръжен съд - Пловдив в тази му част то е било потвърдено.

3.8. М.В.М. е подала касационна жалба пред Върховния касационен съд на Република България против Решението на Окръжен съд – Пловдив, като с Определение № 249 от 25.10.2011 г. по гр. д. № 764/2011 г. на ВКС, III г. о. не е било допуснато касационно обжалване в частта му, с която е било потвърдено Решението от 15.04.2010 г. по гр. д. № 7760/2009 г. на Пловдивския районен съд в частта му, с която са отхвърлени предявените иски за заплащане на обезщетение за неизползван платен годишен отпуск за периода 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г. и за заплащане на обезщетение за забавено плащане на това вземане за периода 14.11.2008 г. до 01.07.2009 г.

3.9. По поставения от ищцата материалноправен въпрос: дължи ли се обезщетение на незаконно уволнен работник или служител за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ, за времето от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа с влязло в сила съдебно решение, е било прието следното: „Отговор на този въпрос е даден в постановени по реда на чл. 290 ГПК решения на Върховния касационен съд: Решение № 167 от 15.05.2011 г. по гр. д. № 1308/2010 г. на ВКС, III г.о.; Решение № 572 от 25.10.2010 г. по гр. д. № 458/2009 г. на ВКС, IV г.о.; Решение № 948 от 21.12.2009 г. по гр.д. № 3128/2008 г. на ВКС, III г.о., в които е прието, че през периода от време от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до отмяната на уволнението с влязло в сила решение и възстановяването на незаконно уволнения работник или служител на предишната работа последният не е престира реално труд по трудовото правоотношение, поради което за този период от време за него не възниква право да ползва платен годишен отпуск, а в случай на последвало ново уволнение за този период от време работодателят не дължи на работника или служителя обезщетение за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ. Даденото от въззивния съд разрешение на поставения въпрос е в съответствие с приетото в задължителната практика на Върховния касационен съд, поради което не е налице основание за допускане на касационно обжалване.“

3.10. От приетото заключение на назначената по настоящото дело съдебно-счетоводна експертиза се установява, че неизползваният платен годишен отпуск на ищцата, в случай че трудовото ѝ правоотношение не е било прекратявано, е в размер на 216 дни, а след след приспадане на периодите, в които е работила, а именно: от 24.11.2004 г. до 04.01.2005 г. в ОУ „Р***“, от 28.02.2006 г. до 14.05.2006 г. в ОУ „А****“ и от 07.01.2008 г. до 30.06.2008 г. в ОУ „А****“, е в размер на 180 дни. Вещото лице е изчислило, че обезщетението за неизползван платен отпуск на М.В.М. за периода от 30.04.2014 г. до 30.11.2008 г. за 216 дни е в размер на 4 080,24 лева, а за 180 дни е в размер на 3 400,20 лева, като дължимата върху първата главница законна лихва за периода от 14.11.2008 г. до 01.07.2009 г. е в размер на 363,07 лева, от 02.07.2009 г. до 25.10.2011 г. е в размер на 1 001,60 лева, а върху главницата от 3 400,20 лева за същите периоди е в размер съответно на 302,56 лева и на 834,71 лева.

IV. Приложими нормативни разпоредби и относима съдебна практика:

A. Национално право.

4.1.1. Кодекс на труда

(Обн., ДВ, бр. 26 от 1.04.1986 г. и бр. 27 от 4.04.1986 г., доп., бр. 6 от 22.01.1988 г., изм. и доп., бр. 21 от 13.03.1990 г., изм., бр. 30 от 13.04.1990 г., в сила от 13.04.1990 г., бр. 94 от 23.11.1990 г., бр. 27 от 5.04.1991 г., в сила от 5.04.1991 г., доп., бр. 32 от 23.04.1991 г., изм., бр. 104 от 17.12.1991 г., в сила от 17.12.1991 г., доп., бр. 23 от 19.03.1992 г., изм. и доп., бр. 26 от 31.03.1992 г., доп., бр. 88 от 30.10.1992 г., изм. и доп., бр. 100 от 10.12.1992 г., в сила от 1.01.1993 г.; Решение № 12 на Конституционния съд на РБ от 20.07.1995 г. - бр. 69 от 4.08.1995 г.; доп., бр. 87 от 29.09.1995 г., изм. и доп., бр. 2 от 5.01.1996 г., изм., бр. 12 от 9.02.1996 г., изм. и доп., бр. 28 от 2.04.1996 г., изм., бр. 124 от 23.12.1997 г., доп., бр. 22 от 24.02.1998 г.; Решение № 11 на Конституционния съд на РБ от 30.04.1998 г. - бр. 52 от 8.05.1998 г.; доп., бр. 56 от 19.05.1998 г., бр. 83 от 21.07.1998 г., бр. 108 от 15.09.1998 г., изм. и доп., бр. 133 от 11.11.1998 г., бр. 51 от 4.06.1999 г., доп., бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 28.08.1999 г., изм., бр. 110 от 17.12.1999 г., в сила от 1.01.2000 г., изм. и доп., бр. 25 от 16.03.2001 г., в сила от 31.03.2001 г., изм., бр. 1 от 4.01.2002 г., бр. 105 от 8.11.2002 г., изм. и доп., бр. 120 от 29.12.2002 г., бр. 18 от 25.02.2003 г., изм., бр. 86 от 30.09.2003 г., в сила от 1.01.2004 г., изм. и доп., бр. 95 от 28.10.2003 г., бр. 52 от 18.06.2004 г., в сила от 1.08.2004 г., бр. 19 от 1.03.2005 г., изм., бр. 27 от 29.03.2005 г., доп., бр. 46 от 3.06.2005 г., изм., бр. 76 от 20.09.2005 г., в сила от 1.01.2007 г., изм. и доп., бр. 83 от 18.10.2005 г., изм., бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., изм. и доп., бр. 24 от 21.03.2006 г., изм., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 48 от 13.06.2006 г., в сила от 1.07.2006 г., бр. 57 от 14.07.2006 г., в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз - 1.01.2007 г., бр. 68 от 22.08.2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм., бр. 75 от 12.09.2006 г., изм. и доп., бр. 102 от 19.12.2006 г., доп., бр. 105 от 22.12.2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм., бр. 40 от 18.05.2007 г., бр. 46 от 12.06.2007 г., в сила от 1.01.2008 г., бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 64 от 7.08.2007 г., доп., бр. 104 от 11.12.2007 г., изм. и доп., бр. 43 от 29.04.2008 г., бр. 94 от 31.10.2008 г., в сила от 1.01.2009 г., бр. 108 от 19.12.2008 г., бр. 109 от 23.12.2008 г., в сила от 2.01.2009 г., изм., бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., бр. 41 от 2.06.2009 г., в сила от 1.07.2009 г., изм. и доп., бр. 103 от 29.12.2009 г., в сила от 29.12.2009 г., бр. 15 от 23.02.2010 г., доп., бр. 46 от 18.06.2010 г., в сила от 18.06.2010 г., изм. и доп., бр. 58 от 30.07.2010 г., в сила от 30.07.2010 г., доп., бр. 77 от 1.10.2010 г.; Решение № 12 на Конституционния съд на РБ от 11.11.2010 г. - бр. 91 от 19.11.2010 г.; изм. и доп., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 1.01.2011 г., изм., бр. 101 от 28.12.2010 г., изм. и доп., бр. 18 от 1.03.2011 г., в сила от 1.03.2011 г., доп., бр. 33 от 26.04.2011 г., изм. и доп., бр. 61 от 9.08.2011 г., бр. 82 от 21.10.2011 г., бр. 7 от 24.01.2012 г., бр. 15 от 21.02.2012 г., изм., бр. 20 от 9.03.2012 г., в сила от 10.06.2012 г., изм. и доп., бр. 38 от 18.05.2012 г., в сила от 1.07.2012 г.; Решение № 7 на Конституционния съд на РБ от 19.06.2012 г. - бр. 49 от 29.06.2012 г.; изм., бр. 77 от 9.10.2012 г., в сила от 9.10.2012 г., доп., бр. 82 от 26.10.2012 г., изм., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., доп., бр. 104 от 3.12.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.,

бр. 1 от 3.01.2014 г., в сила от 1.01.2014 г., изм. и доп., бр. 27 от 25.03.2014 г., бр. 61 от 25.07.2014 г., бр. 54 от 17.07.2015 г., в сила от 17.07.2015 г., изм., бр. 61 от 11.08.2015 г., в сила от 17.07.2015 г., изм. и доп., бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г., доп., бр. 98 от 15.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г., изм., бр. 8 от 29.01.2016 г., в сила от 29.01.2016 г., изм. и доп., бр. 57 от 22.07.2016 г., изм., бр. 59 от 29.07.2016 г., в сила от 1.08.2016 г., изм. и доп., бр. 98 от 9.12.2016 г., в сила от 1.06.2017 г., бр. 105 от 30.12.2016 г., в сила от 30.12.2016 г., изм., бр. 85 от 24.10.2017 г., бр. 86 от 27.10.2017 г., бр. 96 от 1.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г., доп., бр. 102 от 22.12.2017 г., в сила от 22.12.2017 г., изм. и доп., бр. 7 от 19.01.2018 г., изм., бр. 15 от 16.02.2018 г., в сила от 16.02.2018 г., изм. и доп., бр. 30 от 3.04.2018 г., в сила от 1.07.2018 г., бр. 42 от 22.05.2018 г., бр. 59 от 17.07.2018 г., изм., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 1.01.2019 г., бр. 91 от 2.11.2018 г., изм. и доп., бр. 92 от 6.11.2018 г.)

Основен и удължен платен годишен отпуск (Загл. изм. - ДВ, бр. 100 от 1992 г.)

Член 155. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 100 от 1992 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 52 от 2004 г.)

Всеки работник или служител има право на платен годишен отпуск.

Обезщетение за неизползван платен годишен отпуск

Член 224. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 100 от 1992 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 58 от 2010 г., в сила от 30.07.2010 г. - изм., бр. 18 от 2011 г., обявена за противоконституционна от КС на РБ, бр. 91 от 2010 г. в частта "за текущата календарна година пропорционално на времето, което се признава за трудов стаж, и за неизползвания отпуск, отложен по реда на чл. 176")

При прекратяване на трудовото правоотношение работникът или служителят има право на парично обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за текущата календарна година пропорционално на времето, което се признава за трудов стаж, и за неизползвания отпуск, отложен по реда на чл. 176, правото за който не е погасено по давност.

Време, което се признава за трудов стаж, без да е съществувало трудово правоотношение

Член 354. (1) (Предишен текст на чл. 354 - ДВ, бр. 15 от 2010 г., в сила от 28.08.2010 г.) За трудов стаж се признава и времето, през което не е съществувало трудово правоотношение, в следните случаи:

1. работникът или служителят е бил без работа поради уволнение, което е признато за незаконно от компетентните органи - от датата на уволнението до възстановяването му на работа;

4.1.2. Граждански процесуален кодекс

(Обн., ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., изм. и доп., бр. 50 от 30.05.2008 г., в сила от 1.03.2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд на РБ от 8.07.2008 г. - бр. 63 от 15.07.2008 г.; изм., бр. 69 от 5.08.2008 г., бр. 12 от 13.02.2009 г., в сила от 1.01.2010 г. (*) - изм., бр. 32 от 28.04.2009 г., доп., бр. 19 от 13.03.2009 г., изм. и

доп., бр. 42 от 5.06.2009 г.; изм., Решение № 4 на Конституционния съд на РБ от 16.06.2009 г. - бр. 47 от 23.06.2009 г.; бр. 82 от 16.10.2009 г., изм. и доп., бр. 13 от 16.02.2010 г., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 21.12.2010 г.; изм. с Решение № 15 на Конституционния съд на РБ от 21.12.2010 г. - бр. 5 от 14.01.2011 г.; бр. 45 от 15.06.2012 г., в сила от 1.01.2013 г., изм. и доп., бр. 49 от 29.06.2012 г., доп., бр. 99 от 14.12.2012 г., изм. и доп., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., изм., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 53 от 27.06.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., изм. и доп., бр. 50 от 3.07.2015 г., доп., бр. 15 от 23.02.2016 г., изм., бр. 43 от 7.06.2016 г., изм. и доп., бр. 8 от 24.01.2017 г., доп., бр. 13 от 7.02.2017 г., изм., бр. 63 от 4.08.2017 г., в сила от 5.11.2017 г., изм. и доп., бр. 86 от 27.10.2017 г., изм., бр. 96 от 1.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г., изм. и доп., бр. 102 от 22.12.2017 г., в сила от 22.12.2017 г., бр. 42 от 22.05.2018 г., бр. 65 от 7.08.2018 г., в сила от 7.08.2018 г.)

Разглеждане на касационната жалба /изменен, в редакцията до изменението с ДВ, бр. 86/2017 г./

Член 290. (Обн. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., в сила от 1.03.2008 г.) (1) Жалбата се разглежда от тричленен състав на Върховния касационен съд в открито заседание.

(2) Върховният касационен съд проверява правилността на въззивното решение само по посочените в жалбата основания.

Уеднаквяване на практиката /отменен, в редакцията до изменението с ДВ, бр. 86/2017 г./

Член 291. (Обн. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., в сила от 1.03.2008 г.) Когато въззивното решение е постановено при противоречива практика, Върховният касационен съд:

1. посочва с мотивирано решение практиката в кое от противоречивите решения смята за правилна; в този случай той постановява решение по делото въз основа на тази практика;

2. когато приеме, че в решенията практиката е неправилна, посочва с мотивирано решение защо е неправилна; в този случай той постановява решение, като тълкува закона въз основа на обстоятелствата по делото;

3. когато приеме, че практиката в противоречивите решения е неприложима към висящия спор, посочва с мотивирано решение защо е неприложима; в този случай той постановява решение, като тълкува закона въз основа на обстоятелствата по делото.

4.2. Национална съдебна практика.

4.2.1. Решение № 167 от 15.05.2011 г. по гр. д. № 1308/2010 г. на ВКС, III г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Отговор на правния въпрос е даден с посоченото съдебно решение, постановено по реда на чл. 290 ГПК, с което по задължителен за съдебната практика начин е посочено, че през периода от време от датата на прекратяването на трудовото правоотношение до отмяната на уволнението с влязло в сила съдебно решение и възстановяването на незаконно уволнения работник или служител на предишната работа последният реално не е престирирал труд по трудовото правоотношение, поради

което за този период от време за него не възниква право да ползва платен годишен отпуск, а в случай на последвало ново уволнение за този период от време работодателят не дължи на работника или служителю обезщетение за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ.

4.2.2. Решение № 572 от 25.10.2010 г. по гр. д. № 458/2009 г. на ВКС, IV г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Обжалването е допуснато поради противоречивото разрешаване на материалноправния въпрос за дължимостта на обезщетение за неползван платен годишен отпуск за времето от прекратяването на трудовото правоотношение до възстановяването на предишната работа.

По повдигнатия въпрос едни съдилища приемат, че работодателят дължи обезщетение за неползван платен годишен отпуск за времето от прекратяването на трудовото правоотношение до възстановяването на предишната работа, а други съдилища - че такова обезщетение не се дължи.

Върховният касационен съд намира правилно второто разрешение. Времето от незаконното уволнение до възстановяването на предишната работа се признава за трудов стаж, без да е съществувало трудово правоотношение и без работникът да е работил. От това обаче не следва, че уволненият може да придобие права по отношение на лице, с което не го обвързва трудово правоотношение и това лице няма качеството работодател. Ако уволненият е работил при друг работодател и е придобил право на платен годишен отпуск, той може да претендира обезщетение от него, а ако не е работил по трудово правоотношение, той не е придобил право на отпуск по отношение на бившия си работодател и обезщетение не му се дължи.

4.2.3. Решение № 404 от 06.07.2010 г. по гр. д. № 322/2009 г. на ВКС, IV г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

При прекратяване на трудовото правоотношение, работодателят дължи на работника парично обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ за неизползувания годишен отпуск. При отмяна на заповедта за уволнение и възстановяване работника на заеманата длъжност не се възстановява и правото му на платен годишен отпуск, нито се дължи връщане на полученото обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ - трудовото правоотношение е било прекратено и обезщетението е изплатено законно. Право на реално ползване на платен годишен отпуск не съществува и за времето, през което работникът не е бил на работа поради незаконното уволнение. Създадената в чл. 354, ал. 1 КТ законова фикция, съгласно която при отмяна на незаконно уволнение, за трудов стаж се признава и времето, през което не е съществувало трудово правоотношение е с оглед заличаване на неблагоприятните за работника последици от незаконното уволнение по отношение на всички права, относими към времето на трудов стаж - осигурителен стаж за пенсия, обезщетение при пенсиониране, изисквания за заемане на определена длъжност и пр., но няма отношение към правото на платен годишен отпуск с оглед характера, смисъла и предназначението на това право. При възстановяване на работника на заеманата длъжност, платеният годишен отпуск се

определя отново от времето на встъпването му с оглед периода на реално положен труд занапред.

4.2.4. Решение № 346 от 26.05.2010 г. по гр. д. № 418/2009 г. на ВКС, III г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

По поставеният материалноправен въпрос е налице задължителна практика по чл. 290 ГПК, в която е дадено разрешение на същия, като е прието че, правото на работника на обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ се поражда при прекратяване на трудовото правоотношение, ако работникът или служителят не е ползвал полагаемият му се платен годишен отпуск. Съгласно чл. 354, ал. 1 КТ за трудов стаж се признава и времето, през което работникът или служителят е останал без работа поради уволнението, което е признато за незаконно - от датата на уволнението до възстановяването му на работа. Това е изключение от правилото на чл. 351 КТ, че трудов стаж по трудово правоотношение е времето, през което работникът или служителят е работил по трудово правоотношение. Това изключение се отнася само за трудовия стаж, а не и за останалите последици от работа по трудово правоотношение. Правото на платен годишен отпуск предпоставя съществуващо правоотношение, тъй като неговата цел е да се осигури почивка и възстановяване на изразходваните по време на работа сили. Поради това платеният годишен отпуск се определя за времето на реално положен труд по трудовото правоотношение след възстановяването на работата, но не и за периода от уволнението до отмяната му и възстановяването на работа.

4.2.5. Решение № 160 от 26.03.2010 г. по гр. д. № 5153/2008 г. на ВКС, I г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Разпоредбата на чл. 224, ал. 1 КТ действително предвижда, че при прекратяване на трудовото правоотношение работникът или служителят има право на парично обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск пропорционално на времето, което се признава за трудов стаж, като законът формално не разграничава хипотезите, през които трудовото правоотношение е съществувало от тези, при които определен период от време се признава за трудов стаж без да е съществувало трудово правоотношение /чл. 354 КТ/. За да възникне обаче право на обезщетение, в хипотези, при които законът предвижда възможност за изплащане на такова обезщетение при неупражняване на субективно право, правото следва да е съществувало и да са били налице предпоставките за реалното му упражняване, но по определени причини то не е било упражнено по предвидения в закона ред и законодателят обвързва с тези причини като последица изплащането на обезщетение. Наличието на такава предпоставка изрично е предвидено и в разпоредбата на чл. 224, ал. 1 КТ – работникът или служителят има право на обезщетение само за неизползван платен годишен отпуск, т.е. на отпуск, на който е имал право, но не е ползвал реално, т.е. преценката дали и в какъв размер на работника или служителя се дължи обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ следва да се извърши и с оглед на обстоятелството имал ли е същият право да ползува реално платен годишен отпуск и в какъв размер.

Всеки работник или служител, който има най-малко 8 месеца трудов стаж, съгласно чл. 155, ал. 1 и ал. 2 КТ придобива право да ползува платен годишен отпуск,

като за ползуване на платения годишен отпуск за втората и следващите календарни години след първоначалното придобиване на изискуемия от закона трудов стаж, съгласно чл. 22 от Наредбата за работното време, почивките и отпуските не се изисква нов 8-месечен трудов стаж. Съгласно разпоредбата на чл. 33 от наредбата когато работник или служител с придобито право на отпуск премине на работа в друго предприятие, за календарната година на постъпването той ползува платен годишен отпуск пропорционално на прослужените месеци в това предприятие, а когато след ползуването на платения годишен отпуск в пълен размер трудовото правоотношение се прекрати в същата календарна година до края на същата календарна година работникът и служителят нямат право да ползуват платен годишен отпуск освен ако за новата работа не се предвижда отпуск в по-голям размер. Правото на реално ползуване на платения годишен отпуск следователно е обвързано от изискването да се полага реално труд по съществуващо трудово правоотношение, като размерът на полагащия се за съответната година платен годишен отпуск се определя пропорционално на реално отработеното през тази година време. При отмяна на уволнение по съдебен ред и възстановяване на заеманата преди уволнението длъжност работникът или служителят може да ползува реално платен годишен отпуск след заемане на длъжността по реда на чл. 345 КТ пропорционално на времето от датата на заемане на длъжността до края на съответната календарна година. Работникът или служителят обаче не би могъл да ползува платен годишен отпуск, определен пропорционално на периода от датата на уволнението до датата на неговата отмяна по съдебен ред. Този период действително се признава от законодателя за трудов стаж, но трудово правоотношение през този период не е съществувало, а реалното ползуване на платения годишен отпуск и правото да се получи обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ е обусловено и се полага само за времето, през което правоотношението е съществувало.

4.2.6. Решение № 948 от 21.12.2009 г. по гр. д. № 3128/2008 г. на ВКС, III г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Касационното обжалване е допуснато по материалноправния въпроса - дължи ли се обезщетение на работника за неизползван платен годишен отпуск за времето от уволнението до възстановяването му на работа, който се зачита за трудов стаж, тъй като въпроса се решава противоречиво от съдилищата.

Едното виждане се основава на разбирането, че с възстановяването на работника на заеманата длъжност се възстановява трудовото правоотношение в пълния му обем, със съдържанието на всички права и задължения по него, включително и правото на платен годишен отпуск, а другото виждане се основава на разбирането, че за периода от уволнението до отмяната му по съдебен ред, като незаконно, и възстановяването на работника на заеманата преди това длъжност, макар времето, през което не е съществувало трудово правоотношение да се зачита за трудов стаж, не възниква право на платен годишен отпуск и на работника не се дължи обезщетение за неизползван платен годишен отпуск, тъй като през този период не е полаган труд.

Върховният касационен съд, състав на трето г. о., приема за правилно второто виждане. Правото на работника за обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ се поражда при прекратяване на трудовото правоотношение, ако работникът или служителят не е

ползвал полагаемият му се платен годишен отпуск. При отмяна на заповедта за уволнение и възстановяване на незаконно уволнения работник на заемана длъжност, изплатеното за неизползван отпуск обезщетение не се връща. Периода от уволнението до отмяната му по съдебен ред и възстановяването на работника на предишната му работа се признава за трудов стаж, макар да не е съществувало трудово правоотношение - законова фикция създадена с разпоредбата на чл. 354, ал. 1 КТ. През този период работникът реално не престира труд и поради това за него не възниква право на платен годишен отпуск и не му се дължи обезщетение за неизползван платен годишен отпуск. Това е така, тъй като правото на платен годишен отпуск е последица от работа по трудово правоотношение, то е в зависимост от характера и тежестта на работата и има за цел възстановяване на работната сила. При възстановяване на работника на заеманата преди уволнението работа, платеният годишен отпуск се определя отново, с оглед на реално положението на труда занапред.

Б. Право на Европейския съюз.

4.3.1. Директива 2003/88/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време

Член 7

Годишен отпуск

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник има право на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици в съответствие с условията за придобиване на право и предоставяне на такъв отпуск, предвидени от националното законодателство и/или практика.

2. Минималният период за платен годишен отпуск не може да се замества с финансово обезщетение, освен при прекратяване на трудовото правоотношение.

Член 17 от същата директива предвижда държавите-членки да могат да дерогират определени нейни разпоредби, като не се допуска дерогиране на член 7 от директивата.

4.4.1. Практика на Съда на Европейския съюз:

4.4.1.1. Решение от 20 юли 2016 г. по дело C-341/15:

Член 7, параграф 2 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време трябва да се тълкува в смисъл, че:

– не допуска национално законодателство като разглежданото по главното производство, което лишава от правото на финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск работника, трудовото правоотношение на когото е прекратено поради подадената от него молба за пенсиониране и който не е могъл да изчерпи правото си на такъв отпуск преди прекратяването на това трудово правоотношение,

– при пенсионирането си работникът има право на финансово обезщетение за платения годишен отпуск, който е неизползван, тъй като не е упражнявал функциите си поради болест.

4.4.1.2. Решение от 24 януари 2012 г. по дело C-282/10:

1) Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национални разпоредби или практики, които предвиждат, че правото на платен годишен отпуск е обусловено от наличието на период на действително полагане на труд не по-малко от десет дни или от един месец през референтния период.

4.4.1.3. Решение от 3 май 2012 г. по дело C-337/10:

2) Член 7, параграф 2 от Директива 2003/88 трябва да се тълкува в смисъл, че при пенсионирането си държавен служител има право на финансово обезщетение за платен годишен отпуск, неизползван тъй като той не е упражнявал функциите си поради болест.

4.4.1.4. Решение от 20 януари 2009 г. по съединени дела C-350/06 и C-520/06:

1) Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национални разпоредби или практика, съгласно които работник в отпуск по болест няма право да ползва платен годишен отпуск през период от време, който се включва в рамките на отпуск по болест.

2) Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национални разпоредби или практика, които предвиждат, че правото на платен годишен отпуск се погасява с изтичането на референтния период и/или на период на прехвърляне, определен от националното право, дори когато работникът е бил в отпуск по болест през целия или част от референтния период и неработоспособността му е продължила до прекратяването на трудовото му правоотношение, поради което той не е могъл да упражни правото си на платен годишен отпуск.

3) Член 7, параграф 2 от Директива 2003/88 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национални разпоредби или практика, които предвиждат, че при прекратяването на трудовото правоотношение никакво финансово обезщетение за неползван платен годишен отпуск не се изплаща на работника, който е бил в отпуск по болест през целия или част от референтния период и/или период на прехвърляне, поради което не е могъл да упражни правото си на платен годишен отпуск. За изчисляване на посоченото финансово обезщетение обичайното възнаграждение на работника, което е възнаграждението, което трябва да бъде запазено по време на периода на почивка, съответстващ на платения годишен отпуск, е също определящо.

V. Доводи на страните.

5.1. Ищцата излага доводи, че въз основа на предимството на правото на Европейския съюз пред националния закон и с оглед принципа на неговия директен ефект, Върховният касационен съд е следвало да приложи член 7 от Директива 2003/88/ЕО и да ѝ признае правото на платен годишен отпуск за времето, през което тя не е могла да го ползва поради незаконосъобразното ѝ уволнение. Счита се и че ако ответникът е изпитвал съмнения относно приложимостта му, е трябвало да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, с цел да бъде дадена възможност на единствената юрисдикция, която има право да тълкува правото на Европейския съюз, да се произнесе относно приложимостта на член 7 от Директива 2003/88/ЕО. Още повече, че по силата на член 629, алинея 3 от ГПК и член 267, параграф 3 от ДФЕС той е бил длъжен да стори това като последна инстанция. От неизпълнението на това му задължение за ищцата са произлезли претендираните вреди, поради което следва да се ангажира отговорността му.

5.2. Ответникът излага доводи за неприложимост на член 7 от Директива 2003/88/ЕО в случая на ищцата, тъй като въпросът за правото на обезщетение за неползван платен годишен отпуск е уреден в националното законодателство, което е синхронизирано с европейското законодателство. Посочените решения на Съда на Европейския съюз по прилагане на цитираната разпоредба от директивата се отнасяли за хипотези, при които работници/служители претендират ползване на платен годишен отпуск в условията на съществуващо трудово правоотношение и при ползване на друг вид отпуск или отсъствие от работа по независещи от волята им причини, но не и за времето на незаконно уволнение, през което време ищцата не е имала нито статута на работник/служител, нито е престирала реално труд, срещу който да се дължи ползване на отпуск. Поддържа се и че Върховният касационен съд не е имал задължение, а и основание за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, тъй като е нямал колебания по въпроса, изведен от ищцата, поради трайната си и непротиворечива практика, а и защото въпросът е от компетентността на националното право. Освен това по делото ѝ тя не е направила искане за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

5.3. Прокуратурата на Република България не излага доводи по съществуването на делото.

VI. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване.

6.1. Видно от гореизложената фактическа обстановка и от доводите на страните, един от основните спорни въпроси по настоящото дело е дали работник, който е бил незаконно уволнен и след това е бил възстановен на работа от съда, има право на платен годишен отпуск за периода от датата на уволнението до датата на възстановяването му на заеманата длъжност.

6.2. В българското законодателство липсва регламентация, която да съдържа изричен отговор на този въпрос, а съществуващата нормативна уредба не дава възможност за категоричното му и недвусмислено разрешение.

6.3. Съгласно трайната и задължителна национална съдебна практика в този случай работникът не разполага с такова право, като основното съображение е, че в периода от уволнението до отмяната му по съдебен ред и възстановяването му на предишната работа работникът реално не е престираал труд, а целта на този вид отпуск е да му се осигури почивка и възстановяване на изразходваните по време на работа сили.

6.4. Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време също не урежда правото на платен годишен отпуск на незаконно уволнен работник за времето от уволнението до възстановяването му на работа.

6.5. В практика на Съда на Европейския съюз няма случай като този в главното производство, но са разглеждани сходни хипотези, при които работници също не са полагали труд поради болест или трудова злополука и това време се е зачитало за трудов стаж, като е прието, че за същия период имат право на платен годишен отпуск, респективно на финансово обезщетение, ако той не е бил използван и трудовото им правоотношение е било прекратено.

6.6. Съобразявайки липсата на ясна и точна уредба по повдигнатия въпрос както в националното, така и в европейското законодателство, от една страна, а от друга страна - цитираните в точки 4.4.1.1. - 4.4.1.4. Решения на Съда на Европейския съюз, за настоящата юрисдикция възниква съмнение в съвместимостта на релевантната национална съдебна практика с член 7 от Директива 2003/88/ЕО и се поражда опасение, че тя може да противоречи на практиката на Съда на Европейския съюз по тълкуването и приложението на тази разпоредба с оглед сходното положение на незаконно уволнените и възстановени впоследствие на работа работници, за периода от уволнението до възстановяването им, с други лица, които не са полагали труд по независещи от волята им причини през време, което се зачита за трудов стаж.

6.7. Ето защо, настоящият съдебен състав счита, че за правилното решаване на делото е необходимо да отпрати запитване до Съда на Европейския съюз със следните въпроси:

6.7.1. Трябва ли член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които работник, който е бил незаконно уволнен и след това е бил възстановен на работа от съда, няма право на платен годишен отпуск за времето от датата на уволнението до датата на възстановяването му на работа?

6.7.2. При положителен отговор на първия въпрос, трябва ли член 7, параграф 2 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които при последващо прекратяване на трудовото правоотношение този работник няма право на

финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за времето от датата на предходното му уволнение до датата на възстановяването му на работа?

Така мотивиран, Хасковският районен съд, Девети граждански състав

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, на основание чл. 628 от Гражданския процесуален кодекс и чл. 267, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз, със следните въпроси:

1. Трябва ли член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които работник, който е бил незаконно уволнен и след това е бил възстановен на работа от съда, няма право на платен годишен отпуск за времето от датата на уволнението до датата на възстановяването му на работа?

2. При положителен отговор на първия въпрос, трябва ли член 7, параграф 2 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които при последващо прекратяване на трудовото правоотношение този работник няма право на финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за времето от датата на предходното му уволнение до датата на възстановяването му на работа?

СПИРА производството по гражданско дело № 2225/2016 г. по описа на Районен съд - Хасково до произнасяне на Съда на Европейския съюз, на основание член 631, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс и член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз.

Определението не подлежи на обжалване, на основание член 629, алинея 2 от Гражданския процесуален кодекс.

СЪДИЯ:

/Петър Вунов/